

سال‌های ۱۹۳۵ تا ۱۹۷۳. این مجموعه یک جلد سوم هم خواهد داشت؛ زیرا که دو جلد حاضر فقط شامل تصویرهای عکسی هستند و آن جلد حارّی «صور متعدّد قرائت‌ها، اصلاحات و اضافات» خواهد بود. هر چند که این امر احتمالاً زیاده‌خواهی جلوه خواهد کرد، اما مَرَجّح این بود که برای خوانندگانی که اهل فن نیستند ترجمهٔ مجموع متون هم به دست داده می‌شد؛ زیرا که بدون آن ترجمه، کسی که از کتاب استفاده می‌کند باید مرتباً به انواع کتاب‌های فاضلانہ مراجعه کند. این جلد اول حساوی مستونی است که «پیشاهنگان» مطالعات مانوی، مثل مولر^۱، زالمان^۲، آندرئاس^۳ منتشر کرده بوده‌اند. هنینگ^۴ و لنتس^۵، ادامه‌دهندگان کارهای آندرئاس و مولر، را نیز باید بر آنان افزود. بدین سان، در این جلد، فقط متونی که تا قبل از سال ۱۹۳۵ چاپ شده بوده‌اند گردآوری شده است و تنها در یک مورد به متنی که بعداً چاپ شده اشاره رفته است، آن هم به واسطهٔ فهرست مری بویس^۶ یعنی

W. SUNDERMANN. Iranian Manichaean Turfan texts in early publications (1904-1934), Corpus Inscriptionum Iranicarum, Supplementary Series, vol. III, Photo Edition, London, 1996, 51 p., 192 pl.

متون مانوی ایرانی تورفان در مواد منتشرهٔ سابق (۱۹۰۴ تا ۱۹۳۴)

امر پرداختن به چاپ متون مانوی تورفان مسلماً از عهدهٔ زوندرمان بر می‌آمده است، به‌خصوص که او، در پرتو مطالعات عالمانه‌اش دربارهٔ این متون، شهرت جهانی دارد. افزون بر این، از سال‌ها پیش، بر سر اصل قطعاتی که خود او در فرهنگستان علوم برلن در اختیار داشته کار کرده است. اما انس و الفت او با این متون به هیچ وجه از ارزش کساری که بدان دست یازیده است نمی‌کاهد؛ چه، برای دستیابی به متون ایرانی از میان آثاری که در طی یک قرن انتشار یافته‌اند به حوصلهٔ بی‌حد و حصر نیاز داشته است. وی، هم‌چنین مواد باز یافته را از لحاظ زمانی به دو بخش (در دو جلد) تقسیم کرده است: بخش اول کارهایی که در فاصلهٔ سال‌های ۱۹۰۴ تا ۱۹۳۴ انجام گرفته است و بخش دوم کارهای مربوط به

1) MÜLLER 2) SALEMANN
3) ANDREAS 4) HENNING
5) LENTZ 6) MARY BOYCE

R. E. EMMERICK, M. I. Voröb'eva-Desjatovskaja, *Saka Documents VII: The St. Petersburg collections, Corpus Inscriptionum Iranicarum, Part II: Inscriptions of the Seleucid and Parthian Periods and of Eastern Iran and Central Asia*, vol. V, plates VII, 1993, 24 p., 159 pl.; Text Volume III, with contributions by H. KUMAMOTO, P. O. SKJÆRVØ, H. VETCH and Zhang GUANGDA, 1995, 256 p., pl. 160-198.

اسناد سکایی، دفتر هفتم: مجموعه‌های سنت پترسبورگ، بخش ۲

تا کنون تأسف می‌خوردیم که اسناد سکایی ابتدا در «مجموعه نوشته‌های ایرانی» به صورت عکسی چاپ شده‌اند (هفت «برگ‌دان» از ۱۹۶۰ تا ۱۹۹۳). اما اکنون، در پرتو مطالعات و کارهای بیلی^{۱۰} فقید و امریک^{۱۱}، چنین تأسفی جا ندارد. امریک فعلاً راه استاد خود را دنبال می‌کند و تا کنون دو جلد از متون مورد بحث را منتشر کرده است و مجلد سوم، مربوط به برگ‌دان‌های پنجم و ششم، به زودی منتشر خواهد شد.

از دو جلد مذکور، یکی حاوی ۱۵۹ تصویر از مجموعه‌های سنت پترسبورگ است و دیگری حاوی تقریباً چهل سند که به هنگام چاپ جلد اول در دسترس نبوده‌اند. به علاوه، واژگان این متون، چون آماده نشده است، در جلد سوم خواهد آمد.

A Reader in Manichaean Middle Persian and Parthian; A World-list of Manichaean Middle Persian and Parthian, Acta Iranica 9. 1957.

این قطعات بر حسب شماره ورود آنها به فهرست مرتب شده‌اند و حاوی متونی هستند به زبان‌های پارسی، فارسی میانه و سغدی به خط مانوی؛ به زبان‌های پارسی و سغدی به خط سغدی؛ به زبان فارسی میانه به خط رمزی^۷، و متون دیگر به زبان‌های گوناگون که در موزه هنرهای هندی^۸ برلین محفوظ‌اند و، سرانجام، گروه کوچکی از متون انستیتوی شرقی سنت پترسبورگ.

در مقدمه، با ذکر مجموعه‌های متون دیگر (مجموعه اوتانی^۹)، فهرست قطعات موجود در این چاپ، فهرست انطباق شماره‌های قدیمی قطعات مجموعه برلین با شماره‌های جدید، فهرست انطباق متون چاپ شده با تصاویر آنها و متون مندرج در *Reader* از مری بویس، انطباق تصاویر با شماره‌های قطعات و، سرانجام، اندازه‌های قطعات و صورت اختصاری ارجاعات کتاب‌شناسی مواد منتشره به دست داده شده است. کسی که اهل فن باشد، با برخورداری از این جداول گران‌بها، خواهد توانست راه خود را در هزار چم قطعات بازیابد. این قطعات، چنان که در «مجموعه مکتوبات ایرانی» مرسوم است، به صورت لوحه‌های بس عالی چاپ شده‌اند و مینیاتورهای معروف لوحه‌های شماره ۱۵۲، ۱۵۴-۱۵۵ و ۱۵۹ ستایش همگان را بر خواهند انگیخت.

7) runique

8) Museum für Indische Kunst

9) Otani

10) H. W. Bailey

11) R. E. Emmerick

Phillippe Gignoux, *Studia Iranica*, tome 26, 1996, fascicule 1, p. 133.

ترجمه ع. روح‌بخشان

گاو، بز. در این اسناد، غالباً از شاهدهانه یاد و تأکید شده است که آن برای خوراک بز ضروری است (ص ۹۹، شماره ۱۲۹). نوزده برگ از یک سند قابل توجه بودایی، که در اصل متعلق به مجموعه پتروفسکی بوده و اکنون در «بنیاد» بیلی در کمبریج (بخش «میراث هند و ایران کهن») نگاهداری می‌شود، آوانگاری و ترجمه آن در پایان کتاب آورده شده است (البته بیلی هم قبلاً آنها را آوانویسی کرده بوده است). این نکته را هم خاطر نشان کنیم که مجموعه آلدنبرگ مخصوصاً حاوی سندی است که چیزی جز مشق شب دانش‌آموز آن روزگار نیست. این دانش‌آموز، بر اساس یک سرمشق، به فراگرفتن زبان خُتنی مشغول بوده و طبعاً مرتکب اشتباهاتی هم شده است.

شاید آنچه تأسف‌آور جلوه کند این باشد که برخی از متون، با آن که از یک «سوتره» اند، پشت سر هم نیامده‌اند. اما این امر احتمالاً ناشی از ضرورت مراعات ترتیب شماره تصاویرها بوده است. در صورت فعلی و در انتظار روزی که قطعات هر اثر در یک جا گرد آید، مورخ باید همواره به بخش‌های گوناگون کتاب مراجعه کند. در هر صورت، مورخ آیین بودایی در این کتاب اسناد تازه‌ای خواهد یافت و البته محققان دیگر نیز. مثلاً من خود تحت تأثیر این امر قرار گرفتم که در صفحه ۵۷، در همان «سوتره»‌ی یاد شده، به رسم «خورده شدن لاشهٔ مردگان» در آیین زردشتی اشارهٔ صریح شده است، آن جا که

مؤلف بر این نکته تأکید دارد که این اسناد به صورت اوراق پراکنده هستند، لذا تعیین هویت آنها بسیار دشوار است، جز این که شمار درخور توجهی از آنها مسلماً ترجمهٔ ادبیات بودایی به سانسکریت هستند. افزون بر این، شمار دیگری از اسناد هم شناسایی شده‌اند که مؤلف فهرست آنها را در مقدمهٔ خود آورده است. برخی از این متون پیش از این آوانویسی شده و به ترجمه رسیده بوده‌اند، اما به صورت عکسی چاپ نشده بودند؛ برخی دیگر، که هویتشان به تازگی تشخیص داده شده است، برای اول بار به چاپ می‌رسند و چه بسا، در آینده، منشأ تحقیقات خط‌شناسی شوند. مجموعه‌های سنت پترسبورگ، که تاریخ کتابت آنها کلاً به سدهٔ هشتم (دوم هجری) می‌رسد، چهار فقره است به نام روس‌هایی که نسخه‌ها را از مرکز آسیا و ترکستان چین به روسیه آورده‌اند. یعنی پتروفسکی^{۱۳}، آلدنبرگ^{۱۴}، مالوف^{۱۵}، و استرلکوف^{۱۶} که امریک زندگی‌نامه‌شان را به اختصار آورده است. مجموعه‌های آلدنبرگ و استرلکوف (فقط یک سند بسیار کوتاه)، بسیار کم‌مایه‌اند. مجموعه پتروفسکی، به خلاف، از همه پرمایه‌تر است: افزون بر متون مذهبی بودایی، حاوی بیش از دو بیست و پنجاه سند به اصطلاح «معاملاتی» که می‌توان غالب آنها را متون اقتصادی به حساب آورد و از این جهت بسیار مهم‌اند، هر چند که برخی از آنها فقط دارای چند کلمه‌اند. از آن جا که این اسناد غالباً با روستای گیساته^{۱۶} مربوط‌اند، می‌توان آنها را همچون گنجینهٔ آن روستا تلقی کرد. معاملات مربوط‌اند به انواع کالا مانند پوشاک، پوست، نم، غلات و حبوب، گنجد،

12) Petrovsky

13) Oldenburg

14) Malov

15) Strelkov

16) Gaysata

مجادلات ضد مانوی در دوران متأخر روم، و نخستین فرمول بیژانس برای ترک مانویت.

Karimi-Hakkak, Ahmad, *Recasting Persian Poetry Scenarios of Poetic Modernity in Iran*, Salt Lake City University of Uta Press, 1995, 335 Pages.

قالب‌های جدید در شعر نو فارسی

نویسنده، در مقدمه کتاب، الگویی برای مطالعه سیر تحول شعر ارائه می‌دهد و، با بهره‌گیری از نقد ادبی جدید، در میراث‌گران قدر ادب معاصر فارسی، ابزار بلاغی، نظام فکری و شیوه‌های بیانی نوین را می‌جوید و، در این جستجو، مستقیماً سراغ نیما یوشیج نمی‌رود. او تجدد در شعر را با گسستن از قالب‌های کهن، کوتاهی بلندی مصرع‌ها، شکستن افاعیل و پیش و پس کردن قوافی یا حتی نوآوری در واژگان نمی‌داند؛ بلکه به نظام معناآفرینی مقال شعری و به بدایع بلاغی و بیانی و مضمونی توجه دارد.

نویسنده، در فصل اول کتاب، نخستین جوانه‌های تجدد ادبی را توصیف می‌کند و بر آن است که طلوع این تحول در اواسط قرن نوزدهم بشارت داده شده است.

در دو بخش بعدی، با عناوین «نشانه‌های شعری و عرصه‌های آن» و «فرهنگ آزاد ادبی»، درباره جلال پژوهندگان راه نو و محافظه‌کاران به تفصیل سخن می‌گوید. به نظر نویسنده، میرزا فتحعلی آخوندزاده، میرزا آقاخان کرمانی و میرزا مسلّم خان نخستین عصیانگرانی بودند که به مصاف نهضت موسوم به بازگشت ادبی، که

می‌گوید: «گرگ‌ها، شغالان، کلاغان، سگان، کرکسان (لاشخوران)، ماران که فقط گوشت می‌خورند، هم اینک در کار خوردن تن من‌اند که اصلاً غم و غصه‌ای ندارد (اما) این کارهای (بد) را انجام داده است».

این کتاب نفیس نه تنها نمایانگر کار برجسته مؤلفان است که رشد دل‌گرم‌کننده مطالعات سکایی را هم، که به کوشش بی‌ثلی فقید آغاز شده است، نوید می‌دهد.

Phillippe Gignoux, *Studia Iranica*, t. 26, 1997, fascicule 1, pp. 135-136.

ترجمه ع. روح‌بخشان

Lieu, Samuel. N. C., *Manichaeism in Mesopotamia and The Roman East*, E. J Brill, Leiden, New York, Köln, 1994, pp. xiv+325.

(مانویت در بین‌النهرین و روم شرقی)

این کتاب حاوی ۶ مقاله برگزیده از مقالات ساموئل لیو، مانوی‌شناس انگلیسی است. غالب این مقاله‌ها پژوهش‌هایی است درباره تاریخ مانویت در امپراتوری روم شرقی. همه آنها به جز یکی، پیش‌تر، در مجموعه‌ها و نشریه‌های گوناگون به چاپ رسیده؛ اما، بر اساس متون نویافته مانوی و رمزگشایی حاصل متون مانوی به دست آمده از مصر و جاده ابریشم، در آنها تجدید نظر و بر آنها مطالب تازه‌ای افزوده شده است. عناوین مقاله‌ها به این شرح است: مانی و مجوسان؛ از بین‌النهرین تا روم شرقی - گسترش مانویت در امپراتوری روم شرقی؛ واقعیت و افسانه در آکتا آرخلانوس؛ رویگردانی فلیکس از سانویت، موردی از خلط پاره‌ای از مضامین

شعر عرب آن دوره نشان داده شده است.

در نخستین بخش کتاب، منابع دست اول و اطلاعات به جا مانده درباره شاعران عربی‌گوی ایرانی تبار قرن دوم - سوم هجری به تفصیل بررسی شده است؛ از جمله این منابع منتخبات و تذکرها و تراجمی چون طبقات فحول الشعراء ابن سلمه، کتاب الشعر و الشعراء ابن قتیبه، طبقات الشعراء المحدثین ابن معتمر، کتاب الاغانی ابوالفرج اصفهانی، الفهرست ابن الندیم، کتاب الاوراق صولی، معجم الادباء یاقوت حموی، وفيات الاعیان و انباء ابناء الزمان ابن خلکان را باید نام برد.

در بخش دوم، از جریان ضد خلافت، یعنی نهضت شعوبی سخن رفته است.

در بخش سوم، درباره عناصر ایرانی در شعر عربی قرن دوم - سوم هجری و ویژگی‌های آن، بر پایه مطالعه پدیده‌هایی که در شعر جاهلی ریشه نداشته ولی ادامه آنها در شعر فارسی قرن دهم به بعد دیده می‌شود، تحقیق شده است.

ز. ن. واروژیکینا (زیر نظر ا. ف. آکیموشکین)، سبک اصفهانی و زندگی ادبی ایران در روزگار پیش از مغول، قرن‌های دوازدهم تا آغاز سیزدهم میلادی، نائوکا، مسکو ۱۹۸۴، ۲۷۲ صفحه، (۴ بخش).

در این تک‌نگاری، سبک اصفهانی، در اشعار دو تن از بزرگ‌ترین نمایندگان آن، جمال‌الدین و کمال‌الدین اسماعیل، معرفی شده است. بر اساس تجزیه و تحلیل این اشعار، نظرگاه‌های مهمی، چون معارف‌پروری در زندگی ادبی پیش از مغول

نگرش غالب در ایران اواسط قرن نوزدهم بود، برخواستند و زمینه را برای بازسازی شعر فارسی مهیا کردند. کریمی، در فصل چهارم، با عنوان «از ترجمه تا تصرف»، به نهضت ترجمه، که به تحوّل اساسی در ادبیات فارسی انجامید، می‌پردازد. آخرین بخش کتاب، با عنوان «سنت هنری نوین»، به بررسی اهمیت و بدایع شعری نیما اختصاص دارد و، با تجزیه و تحلیل چند شعر از او، اوج فرایند تجدید را در آثار او می‌بیند.

(به نقل از ایران نامه، س ۱۵، شماره ۳، تابستان ۱۳۷۶، با مختصر تصرف)

۱. خطیبی

نظام‌الدین زاهدآف (زیر نظر پروفیسور هادی‌زاده)، دوره عرب زبانی ادبیات فارسی - تاجیکی (قرن‌های هشتم - نهم میلادی)، نشر دانش (فرهنگستان علوم جمهوری تاجیکستان، استیتو زبان و ادبیات رودکی).

موضوع این اثر دوره‌ای از ادوار ادبیات فارسی - تاجیکی است که کمتر به بررسی آن پرداخته شده است. مؤلف، بر پایه ادبیات عربی قرن دوم - سوم هجری که ایرانیان در پیدایش آن نقش مهمی داشتند، گوشیده است تا حلقه پیوند میان ادبیات ایران کهن و فارسی نو را نشان دهد. در این کتاب، با بررسی تألیفاتی که در آنها گزیده آثار نویسندگان و گویندگان به زبان عربی فراهم آمده و همچنین کتب تراجم، نقش ایرانیان در رشد ادبیات عربی قرن‌های مذکور و تأثیر فرهنگ ایرانی و سنت‌های ادبی پیش از اسلام بر محتوا و موضوع و شکل

یافته، حاوی مقالاتی است درباره خط فارسی و تصوف و اسناد تاریخی.

به نقل از:

Iranian Studies, Volume 30, Numbers 1-2, winter/spring 1997, pp. 150

Der Zamyād-Yašt: Edition, Übersetzung, Kommentar by Almut HINZE. Beiträge zur Iranistik, Vol. 15. Wiesbaden: Dr. Ludwig Richert Verlag, 1994. PP. 500+1

زامیاد یشت: تصحیح، ترجمه و شرح از آلموت هینتسه.

زامیاد یشت آخرین یشت (یشت ۱۹) از یشت‌های اوستا و حاوی داستان‌هایی است از پهلوانان ایرانی و دشمنان آنها که می‌کشند خورنه (فر ایزدی) را به چنگ آورند. کتاب مشتمل است بر مقدمه، متن به تصحیح انتقادی، ترجمه و شرح، واژه‌نامه همراه با توضیحات ریشه‌شناختی و ارجاعات کتاب‌شناسی مفصل و فهرس کامل.

به نقل از:

Journal of The American Oriental Society, 117. 3 (1997), pp. 610-612.

شعر دوست، علی اصغر، چشم‌انداز شعر امروز تاجیکستان، تهران، انتشارات بین‌المللی الهدی با همکاری معاونت پژوهشی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، تهران ۱۳۷۶، ۳۲۸ صفحه.

این کتاب نتیجه کوششی است برای شناساندن تحولاتی که در شعر فارسی حوزه ماوراءالنهر در دوران اخیر پدید آمده و مشتمل است بر یک

و نقش شاعر در جامعه و اجر مادی کار ادبی، روشن گردیده و جزئیات زندگی ادبی اصفهان در قرن ششم هجری نشان داده شده است. همچنین، بینش ادبی و هنری شاعران مذکور بررسی و مسئله پیچیده نماد و مفاهیم هنری در غزل‌های آنان تحلیل شده است.

پروین منزوی

Mokri, Mohammad, *Persico-Kurdica: Études d'éthnomusicologie, de dialectologie, d'histoire et de religion* (parues dans les années 1964-1978), Peeters, Louvain 1995, IV + 505pp.

تحقیقات فارسی-کردی: مطالعاتی در شناخت موسیقی محلی، گویش، تاریخ و مذهب (سلسله مقالات منتشر شده بین سال‌های ۱۹۶۴-۱۹۷۸)

این کتاب چهارمین جلد از مجموعه مقالات چند جلدی محمد مکرری است درباره موضوعات گوناگون ایران‌شناسی، کردشناسی و اسلام‌شناسی. مؤلف، در مقدمه آن، آورده است که دو مجلد اول این کتاب، که تاکنون به چاپ نرسیده، مشتمل است بر مقاله‌های او که، طی سال‌های ۱۹۵۵-۱۹۷۴، منتشر شده است. جلد سوم حاوی مقالاتی است که در سال‌های ۱۹۵۷-۱۹۶۳ در فرانسه به چاپ رسیده است. جلد چهارم مجلدی است مجزا حاوی مقالاتی که مؤلف، در سال ۱۹۶۹، درباره فرهنگ و تاریخ فرقه‌های مذهبی کرد و زبان کردی و آموزش آن نوشته است. جلد پنجم، که در ۱۹۷۴ انتشار

دانشکده فلسفه همان دانشگاه، با زبان‌های عربی و فارسی و ترکی آشنایی یافت. از ۱۹۵۲، در مؤسسه شرق‌شناسی آکادمی علوم چکسلواکی، به فعالیت پژوهشی پرداخت. در ۱۹۵۴، از دانشکده فلسفه فارغ التحصیل شد و، در فاصله سال‌های ۱۹۵۷ و ۱۹۶۴، در دانشگاه چارلز، استاد دروس ایران‌شناسی بود. از سال ۱۹۵۹ تا ۱۹۶۴، سرویراستار مجله *Novy orient* (شرق جدید) چاپ پراگ بود. در ۱۹۶۰، به پاس تألیف تاریخ ادبیات تاجیک، درجه CSC گرفت. این کتاب بعدها به زبان‌های انگلیسی و روسی نیز ترجمه شد. در ۱۹۶۳، به عضویت افتخاری مؤسسه زبان‌شناسی دانشگاه کابل در آمد. در ۱۹۶۸ و ۱۹۷۰، در مقام کارشناس آسیای مرکزی با یونسکو همکاری داشت.

برژی بیچکا تا کنون کتاب‌ها و مقاله‌های متعددی درباره ادبیات فارسی، به ویژه ادبیات تاجیک، نوشته است. هم‌چنین نقدهای بسیاری از او بر کتاب‌های مربوط به ادبیات فارسی و ایران‌شناسی در مجله‌های متعدد به چاپ رسیده است. در ۱۹۹۰، به پاس خدمات شایسته بیچکا به زبان و ادبیات تاجیک، جایزه ویژه میرزا تورسون‌زاده در دوشنبه به او عطا شد. برخی از آثار این ایران‌شناس پراگ‌چک از این قرار است:

A Study in Pashto Stress

(پرسی تکیه در زبان پشتو) Prague 1969.

Úvod do Paštšského Jazka

(مقدمه‌ای بر زبان پشتو) Prague 1980.

Sadriddin Ayni, Father of Modern Tajik Culture

(صدرالدین عینی، پدر فرهنگ معاصر تاجیک)

Naples 1980.

Fránský Svět v České a Slovenské Vědě a Kulturně

(جهان ایرانی در فرهنگ و علوم چک و اسلواکی)

Prague 1988.

مقدمه و ۶ فصل. عناوین فصول شش‌گانه آن به شرح زیر است: نگاهی به گذشته (بחי درباره ماوراءالنهر پیش از اسلام، آغاز ادبیات دری و گذشته سیاسی و ادبی ماوراءالنهر)؛ تکوین و تحول تصویر؛ درون‌مایه شعر؛ انواع شعر و تحول آنها؛ موسیقی و عناصر آهنگ‌زا در شعر؛ تأثیر شعر ایران بر شعر معاصر تاجیکستان.

Gyselen, Rika, Sceaux magiques en Iran Sassanide, Studia Iranica, Vol 17, Paris: Association pour l'avancement des études iraniennes, 1995, PP. 96. FB 720 (paper).

(مهرهای جادویی در ایران عصر ساسانی)

از مزایای مهم این کتاب آن است که، نخستین بار، مجموعه کاملی از مهرهای جادویی دوره ساسانی در آن دسته‌بندی و معرفی شده‌اند. گردآورنده درباره نگارهای مضبوط روی مهرها و اهمیت آنها به بحث می‌پردازد و کاربرد جادویی بسیاری از مضامین و تصاویر را شرح می‌دهد.

Collected Papers in Honour of Jiří Bečka, edited by Adéla Kráikavová and Iudék Háebíček, Czech Academy of Sciences, Oriental Institute, Ex oriente, Prague 1995, 209 pp.

(مجموعه مقالات در بزرگداشت برژی بیچکا)

این مجموعه، به مناسبت هشتادمین سال‌گرد تولد برژی بیچکا، ایران‌شناس برجسته چک، به همت مؤسسه شرق‌شناسی آکادمی علوم چک انتشار یافته است. بیچکا در ۱۶ اکتبر ۱۹۱۵ در پراگ زاده شد. او نخست در دانشکده حقوق دانشگاه چارلز به تحصیل پرداخت و، هم‌زمان، در

از یرژی بچکا، دو اثر به زبان فارسی ترجمه شده است: یکی «ادبیات تاجیکی از سده شانزدهم تا آغاز سده بیستم» که بخشی است از تاریخ ادبیات ایران، که بخش‌های دیگر آن را یان ریپکا و اتاکار کلیما نوشته‌اند (ترجمه کیخسرو کشاورزی، تهران ۱۳۷۰) و دیگری با عنوان ادبیات فارسی در تاجیکستان که به ترجمه محمود عبادیان و سعید

عبانزاد هجران دوست در ۱۳۷۲ به چاپ رسیده است. هم‌چنین ترجمه فارسی چند مقاله از بچکا در مجله‌های ارمنان، آینده، دانش، و چیستانشار یافته است.^{۱۷}

ذیلاً فهرست مجموعه مقالات برای استفاده علاقه‌مندان عیناً نقل می‌شود:

Contents

Jiří Bečka: A Short Professional Biography (زندگی‌نامه مختصر)	III
Jiří Bečka: Selected Bibliography (Adéla Křikavová) (کتاب‌شناسی گزیده)	I
Iraj Afshar Possession: Some Islamic Manuscripts (برخی از نسخ خطی اسلامی)	23
Олег АКИМУЩИКИН Хайдарабадский «афтограф» «Г'рак'гата о каллиграфах» Казн Ахмаца куми (رساله‌ای درباره خوش‌نویسی از قاضی احمد قمی)	33
Mansoor Fakim The Development of the Persian Language First Language Acquisition (تکامل زبان فارسی، فراگیری زبان اول)	39
Richard N. Frye Tajikistan: its Past in the Present (گذشته و حال تاجیکستان)	45
Людмила и Джемшид Гиунашвили Из истории чечско-грузинских научно-культурных связей (در تاریخ روابط علمی - فرهنگی چک - گرجستان)	51
Alexander Gvakharia Notes on the Persian Text of Gorgani's <i>Vis o Ramin</i> (نکاتی درباره ویس و رامین فخرالدین اسعد گرگانی)	53
Luděk Hřebíček Interpretation and Equilibrium of a Text (تفسیر و توازن یکی از متون)	63
Adéla Křikavová Wind, An Invisible Element Between the Heaven and Man (باد - عنصری نامرئی میان آسمان و انسان)	75
Tomáš Laně Some Elements of Irony in Haldun Taner Short Stories (عناصر طنز در داستان‌های کوتاه هالدون تانر)	81
Gilbert Lazard Notes sur le persan du Hazāradjāt (نکاتی درباره زبان فارسی هزارجات)	89

۱۷) برای زندگی و آثار بچکا ← آغاز همین یادنامه و

- Manfred LORENZ**
 Der afghanische Dichter Chushhāl-Chān-Chatlak über das Schachspiel 101
 (نوشته خوشحال خان خَتک درباره بازی شطرنج)
- Fahimeh MAREFAI**
 The Manifestation of Discourse Elements in Unplanned and planned Written Discourse 105
 (اجزای سخن در نوشته بی طرح و با طرح)
- рахим Мукумов**
 Новое о Ходжи Муине (نکته‌هایی تازه درباره حاجی معین) 119
- Эоя Г. Османова**
 О критериях художественного прогресса в литературе
 Искусство "сахли мумтане-недосягаемой простоты" 127
 (درباره معیارهای پیشرفت هنری ادبیات «سهل و ممتنع»)
- Angelo M. PIEMONTESE**
 Un manuel persan d'oculistique XIV siècle 137
 (رساله‌ای فارسی در کخالی از قرن هشتم هجری)
- Wojciech SKALMOWSKI**
 Hafez's Thorns and Roses (خارها و گل‌های حافظ) 151
- АКбар Турсунзод**
 Размышления об общекультурной роли ориенталистики 165
 (اندیشه‌هایی درباره نقش فرهنگی شرق‌شناسی)
- Zdenka VESELÁ**
 Les Chrétiens et les musulmans le long des frontières
 ottomanes du Nord-Ouest aux 16e et 17e siècles 173
 (مسیحیان و مسلمانان در مرزهای شمال غربی عثمانی در قرن‌های دهم و یازدهم)
- Rudolf VESELÝ**
 Ein Skandal in Kairo (فتنه‌ای در قاهره) 181
- Riccardo ZIPPOLI**
 A note on the Neopersian qet'e (نکاتی درباره قطعه در زبان فارسی) 191
- ابوالفضل خطیبی

رابطه بین دین و دولت در روزگار ساسانیان^{۲۱} بسیار خواندنی و جالب توجه است. در این مقاله، از نظام بسیار پیچیده حقوق نکاح در دولت ساسانی، بحث و تحول‌نهادهایی از نوع ازدواج با محارم و تناسلی به نیابت در رابطه با ساختار قدرت دولت ساسانی به تفصیل مطرح شده است. ماتیاس واینرایش، در مقاله «خطاب تو و توها در فارسی میانه کتابی»^{۲۲} به تحقیق در کاربرد خطاب به کمک ضمیر در متن‌های زردشتی فارسی میانه پرداخته است.

در سه مقاله به شرح زیر، به بحث دربارهٔ دین مانوی پرداخته شده است:

ایریس کولدیتس مقاله‌ای با عنوان «با نوشته آشنا شوید!»^{۲۳} که در آن از اهمیت بسیار نوشته و کتاب در دین مانوی و هم‌چنین مشکلاتی که چند زبانی بودن برای کار تبلیغ ایجاد کرده بحث شده است.

بحث دربارهٔ متون سعیدی مانوی موضوع مقاله کریستیانه رک، با عنوان «کوششی برای

Christiane Reck und Peter Zieme (Herausg.): Iran und Turfan. Beiträge Bertiner Wissenschaftler, Werner Sundermann zum 60. Geburtstag gewidmet Iranica. Herausgegeben von Maria Macuch. B. 2. Wiesbaden (Harrassowitz Verlag), 1995. 296S.

ایران و تورفان. مقالات دانشمندان برلین که به ورنر زوندلمان به مناسبت شصتیمین سال تولد وی اهدا شده است.

این مجموعه، که از طرف شاگردان و همکاران ورنر زوندلمان، ایران‌شناس نام‌آور ساکن برلین، به وی اهدا شده، حاوی پانزده مقاله است در زمینه ایران‌شناسی، همه دربارهٔ ماوراءالنهر و زبان‌شناسی هندواروپایی.

مقاله «آیین مغان و مغ» از کارستن کولپه^{۱۸} تحقیقی است تاریخی دربارهٔ برداشت‌های گوناگون از مفهوم مغ و رابطه مغان و دین زردشت در روزگار باستان و دوران متأخرتر.

بانو الموت هیتمسه، اوستاشناس، در مقاله «ظهور منجی در اوستا»^{۱۹} می‌کوشد تا مفهوم سوشیانت را در متن‌های قدیم و جدید اوستایی و تحول آن را در کلام زردشتی روشن کند.

فیلیپ هویزه، در گفتار «برخورد بین هلنی‌ها و ایرانیان»^{۲۰}، با استفاده از کتیبه‌ها، به بحث دربارهٔ رویارویی ایرانیان با تمدن یونانی می‌پردازد. در این جا به خصوص باید بحث دربارهٔ کتیبه‌های یونانی را که در قلمرو ایران است یادآور شد.

مقاله ماریا ماتسوخ با عنوان «تقویت بنیان حکومت و حقوق خانوادگی در دین زردشت:

18) Carsten Colpe, «Das Magiertum, die Mageia, der Magus».

19) Almut Hinze, «The Rise of the Saviour in the Avesta».

20) Philip Huyse «Die Begegnung zwischen hellenen und Iraniern».

21) Maria Macuch, «herrschaftskonsolidierung und zoroastrisches Familienrecht: Zum Verhältnis von Kirche und Staat unter den Sasaniden».

22) Matthias Weinreich, «Duzen und Ihrzen im Mittelpersischen der Bücher».

23) Iris Colditz, «... Werdet mit den Schriften bekannt».

در براندنبورگ آن را در لبادۀ مخصوص روحانیان به کار برده‌اند.

اشتفان سیمر، در مقاله «دربارهٔ برخی از واژه‌هایی که از نظر تاریخ فرهنگ مشکل‌آفرین-اند»^{۳۱}، ملاحظاتی انتقادی در مورد برخی از واژه‌های هند و ژرمنی در زمینهٔ تاریخ و فرهنگ و توضیحات مربوط به آنها در کتاب امیل بنونیست^{۳۲} ارائه می‌دهد.

این جشن مصدر است به فهرستی از نوشته‌های ورنر زوندرومان و شرح حال مختصری از وی.

Fridrik Thordarson (دانشگاه اُسلو)

ترجمۀ کیکاوس جهاننداری

از:

Acta Orientalia, LXIII, Havniæ 1997, pp. 231-2.

24) Christiane Reck, «Annäherung an eine sog-dische manichäische Sammel hand schrift».

25) Peter Zieme, «Neue Fragmente des Alttürkischen Sermons von Licht-Nous».

26) Simone-Christiane Raschmann, «Dies ist der Lobpreis des Mannes».

27) Lutz Rzehak, «Menschen des Rückensmen-schen des Bauches».

28) Manfred Lorenz, «Zur Sprache Ahmad Dāniš in Seinen Prosawerken».

در اصل، احمد محوم است. ولی، به احتمال زیاد، ضبط صحیح نام احمد مخدوم است. م.

29) Angelika Junq, «Prosaische» oder «Poetische» Melodien

30) Reingard Neumann

31) Stefan Zimmer, "Zu einigen kultur historischen wörteren".

32) E. Benveniste. Indo-Européens, I-II, 1969.

نزدیک شدن به مجموعه‌ای خطی از مانویان به زبان سغدی^{۳۳} است.

پترسمه، در این مجموعه، قطعات جدیدی از موعظهٔ نوس-روشن^{۳۵} را به زبان ترکی قدیم تصحیح و تفسیر کرده است.

سیمونه-کریستیانه راشمان، در مقاله «این است ستایش مرد»^{۳۶} مدحیه‌ای از یافته‌های تورفان را از مجموعهٔ برلین، که به ترکی قدیم است، بررسی کرده است.

لوتس زهاک، در مقاله‌ای مردم‌شناسانه-زبان‌شناسانه با عنوان «مردم پشت-مردم شکم»^{۳۷}، به تفاوت‌های لهجه‌ای در اصطلاحات خویشاوندی بلوچ‌ها توجه کرده و این پرسش را مطرح ساخته که آیا این تفاوت‌ها منعکس‌کنندهٔ واقعیت اجتماعی است یا نه.

بزرگ علوی، در نوشته‌ای زیبا، از خلاقیت فروغ فرخزاد (۱۳۱۲-۱۳۴۵)، شاعر ایرانی و از پیشنازان شعر نو فارسی، سخن می‌گوید.

مقالهٔ مانفرد لورنس با عنوان «دربارهٔ زبانی که احمد دانش در آثار منشور خود به کار برده»^{۳۸} بحثی است هم ادبی و هم زبانی دربارهٔ احمد محوم دانش نجاری (۱۸۲۷-۱۸۹۷)، قالب فارسی که وی در آثار منشور خود به کار برده و رابطهٔ آن با زبان مکتوب جدید تاجیکی.

آنگلیکا یونگ، در مقاله «الحان نثری یا شعری»^{۳۹}، به بحث دربارهٔ مفاهیم موسیقایی ماوراءالنهر می‌پردازد.

راینگارد نویمان^{۳۰}، در نوشته‌ای کوتاه، به سیر و سفر اشکال هنری بین آسیا و اروپا می‌پردازد و ذکری از پارچه‌ای به میان می‌آورد که نفوذ هنر دورهٔ صفوی در آن آشکار است و در قرن هفدهم